

Orgeln i Nederluleå kyrka har en stor klanglig bredd och möjliggör en adekvat interpretation av hela orgelrepertoaren. Inspelningen visar några av de otaliga klanger som finns i orgelns färgpalett. Vi har valt musik från barocktiden till musik komponerat av en av församlingens organister, musik från Sverige, Tyskland och Frankrike, musik med både dramatisk och lyrisk karaktär, sakral och profan musik, musik som är väldigt känd och mindre känd. Vi hoppas att inspelningen ger en aning av orgellitteraturens och orgelns rikedom.

KARI ENGESNES

ENGLISH: *The organ in the Nederluleå Church has great breadth of sound and makes possible the interpretation of the entire organ repertory. This recording demonstrates several of the innumerable sonorities found in the organ's palette of colors. We have chosen music from the Baroque to music composed by one of the congregations' organists, music from Sweden, Germany and France, music with both dramatic and lyrical character, sacred and secular, music that is very well-known and music that is less-known. We hope that the recording gives an idea of the richness of both organ literature and the organ as instrument.*

KARI ENGESNES

www.svenskakyrkan.se/nederlulea

Orgelmusik I GAMMELSTAD

NEDERLULEÅ KYRKA I GAMMELSTAD

Gammelstads kyrkstad upptogs på Unescos världsarvslista den 7 december 1996 som ”ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien”. Mitt i världsarvet ligger Nederluleå kyrka,

enligt traditionen invigd 1492.

Mellan 1700-talet och mitten av 1900-talet var kyrkan rappid och rödmålad. Idag ser vi kyrkans ståtliga murar, de stora stenblocken av ett 40-tal olika bergarter. Inne i kyrkan hittar vi många vackra föremål: altarskåpet från 1500-talet tillverkat i Antwerpen, dopfunt i marmor och triumfkrucifix från sen medeltid, korstolar från medeltiden då Sverige var katolskt, kormålningar från tidigt 1500-tal målade av Albertus Pictors verkstad, vackra textilier, bland annat kormattan från 2006 komponerad av Marianne Öqvist samt ytterligare föremål som inte är uppräknade här.

Runt kyrkan ligger landets största och bäst bevarade kyrkstad med sina 408 stugor uppdelade i 553 kammare. Kyrkstugorna har använts och används alltjämt för övernattnings i samband med besök i kyrkan, under kyrkhelgerna och av konfirmanderna under sommarläsningen. En levande tradition som är avgörande för världsarvsstatusen.

ENGLISH: **Gammelstad Church Town was put on** the UNESCO World Heritage List 7 December 1996 as ”a remarkable example of the traditional church town of northern Scandinavia”. The beautiful church situated in the middle of the World Heritage site was consecrated, according to tradition, in 1492.

Between the 18th century and the middle of the 20th century the exterior was lime-cast and painted red. The majestic walls of the church are made up of huge blocks of stone, 40 different kinds of rock.

Nederluleå church has a very rich interior and furnishings: the altar screen from the 16th century built in Antwerp, the baptismal font made of marble and the triumphal crucifix from the late medieval, the stalls in the choir from the days when Sweden was catholic, the chancel frescoes from the 1480s painted by Albertus Pictor, beautiful chasubles and a carpet in the choir designed in 2006 by Marianne Öqvist.

Around the church is the so-called ”church-town,” the largest and best-preserved church town in the country, consisting of many small wooden cottages, today about 500 in number. The cottages were built for the accommodation of churchgoers coming from a long distance to attend the great festivals of the church. They are still used today for a few weeks up to Midsummer when boys and girls of the parish are being prepared for their first communion—a living church town tradition.

Kyrkans mäktiga orgel är byggd av Grönlunds orgelbyggeri i Gammelstad AB. Orgeln invigdes 1971 men redan 1966 sände församlingen en förfrågan på nybyggnad av läktarorgel till kyrkan där ”endast material av högsta kvalitet får nyttjas”. Inget gammalt material fick användas, speciellt inte gamla pipor.

Orgeln utformades i samband med en planerad kyrkoreovering. Arkitekt var Uno Söderberg och kontrollant för bygget var Professor Alf Linder, en för sin tid självklar auktoritet inom orgelsverige. Orgelns disposition utformades i nära samarbete mellan församlingen, orgelbyggaren och Professor Linder.

Mycket möda lades ned på att orgeln skulle vara anpassad till kyrkan

ORGELN I NEDERLULEÅ KYRKA

både estetiskt och klangligt. Instrumentet är typiskt för sin tid där både verk- och klanguppbyggnad är i stil med vad som var vanligt då. Positivt är dock att instrumentet har en bredare klang än orgelrörelse-instrumenten.

Fasaden är integrerad i läktarkonstruktionen och kyrkan på ett harmoniskt sätt vilket ger bra förutsättningar för verkens klangliga utstrålning i kyrkorummet. Pedalens 16' principal bildar en vacker inramning till huvudverk och ryggpositiv. Tidsenligt har orgeln horisontala trumpeter (trompettes en chamade) i fasaden i 16 och 8 fots läge som är tillverkade av koppar.

Det finns liknande fasader i ett antal orglar från denna tid. Utmärkande är den trärena kraftiga nedre fasadstrukturen i kontrast till den smala, böjda takprofilen. Piporna har sina naturliga längder vilket ger liv i fasaden trots att orgelhuset är symmetriskt byggd.

Orgelverket är tillverkat i klassisk stil och i huvudsak av furu och mahogny. Hela den mekaniska trakturen med abstrakter, vinklar och vippor i furu är tillverkade på orgelbyggeriet i Gammelstad, även pipmaterialet: träpipor av furu och metallpipor av tenn/blylegeringar samt koppar.

Orgeln förfogar över ett nytt elektriskt kombinationssystem sedan 2011, som underlättar hanteringen av det stora instrumentet.

ENGLISH: **The church's powerful organ** was built by Grönlunds orgelbyggeri i Gammelstad AB. The organ was dedicated in 1971, but already in 1966 the congregation sent a request for the construction of a new organ for the balcony in which "only materials of the highest quality may be used." No old material was allowed to be used, specifically no old pipes.

The organ was to be designed in connection with a planned renovation of the church. The architect was Uno Söderberg and the consultant for the organ was Professor Alf Linder, a prominent organ authority in Sweden at the time. The specifications of the organ were designed in close work together with the congregation, the organ builder and Professor Linder. Much effort was made in ensuring that the organ was compatible with the church in both esthetics and sonority.

The instrument is typical for its time in the fact that the divisions and specifications are in the style of what was common then. However, the instrument has more breadth of sound than Orgelbewegung instruments.

The façade is harmoniously integrated into the design of the balcony, which creates a good basis for the instrument's ability to radiate sound into the church space. The 16' pedal principal provides a beautiful setting for the Great and the Positive. According to contemporary usage the organ has horizontal trumpets (trompettes en chamade) at 16 and 8-foot pitch constructed of copper.

There are a number of similar façades of other organs from this time. Unique here is the purely wooden, strong lower part of the façade in contrast to the small, curved profile of the ceiling. The full-length pipes provide dynamism to the symmetrical organ design, built in classical style using principally pine and mahogany woods. The entire mechanical action with trackers, squares and lever arms in pine was built at the organ shop in Gammelstad as were the pipes: wooden pipes of pine and metal pipes of tin-lead alloys and copper. The organ now has a new electric combination system, which simplifies controlling the large instrument.

ORGELNS DISPOSITION

HUVUDVERK

Gedakt 16'
Principal 8'
Spetsflöjt 8'
Oktava 4'
Rörflöjt 4'
Kvinta 2 2/3'
Oktava 2'
Cornett 4 ch
Mixtur 5-7 ch
Trumpet 16'
Trumpet 8'
Cymbelstjärna

Oktava 2'
Ters 1 3/5'
Waldflöjt 1'
Mixtur 5-6 ch
Fagott 16'
Trumpet 8'
Oboe 8'
Tremulant

RYGGPOSITIV

SVÄLLVERK

Borduna 16'
Principal 8'
Rörflöjt 8'
Spetsgamba 8'
Vox celeste 8'
Oktava 4'
Traversflöjt 4'
Nasat 2 2/3'

Gedakt 8'
Kvintadena 8'
Principal 4'
Gedaktflöjt 4'
Waldflöjt 2'
Siffelöjt 1'
Sesquialtera 2 ch
Scharff 3-4 ch
Dulcian 16'
Rörskalmaja 8'
Tremulant

BRÖSTVERK

Trägedakt 8'
Rörflöjt 4'
Principal 2'
Blockflöjt 2'
Kvinta 1 1/3'
Cymbel 3 ch
Vox humana 8'
Tremulant

PEDAL

Principal 16'
Subbas 16'
Kvinta 10 2/3'
Oktava 8'
Gedakt 8'
Oktava 4'

Koppelflöjt 4'
Nachthorn 2'
Mixtur 6 ch
Basun 16'
Trumpet 8'
Clarion 4'

HV/BV, HV/SV,
HV/RP, P/BV, P/SV,
P/HV, P/RP, RP/SV

KARI ENGESNES har varit verksam som organist i Nederluleå församling sedan 2005. Hon kommer ursprungligen

från Norge och utbildade sig till organist vid Trøndelag Musikkonservatorium i Trondheim för att sedan ta konsertorganistexamen vid Musikhögskolan i Piteå. Kari har i flera år arbetat som kyrkomusiker och samlat en bred erfarenhet från olika församlingar i Norge, USA och Sverige.

ENGLISH: **Kari Engesnes has been** an organist in the Nederluleå Church since 2005. She originally comes from Norway and studied church music at the Trøndelag Musikkonservatorium in Trondheim. She took an advanced degree in organ performance at the Musikhögskolan i Piteå. Kari has for many years worked as a church musician and has gathered great experience in a number of churches in Norway, the USA and Sweden.

ANDREAS SÖDERBERG är sedan hösten 2007 anställd som organist i Nederluleå kyrka, Gammelstad. 2002

avlade han organistexamen vid Musikhögskolan i Piteå. Andreas har sedan dess gått utbildningskurser i bland annat sång, sångmetodik, orgel, arrangering och komposition.

ENGLISH: **Andreas Söderberg has been** organist in the Nederluleå Church in Gammelstad since 2007. In 2002 he finished his church music studies at Musikhögskolan i Piteå. Since then he has attended courses in voice, voice pedagogy, organ, arranging and composition among others.